

сьогодні сприймається окремими міжнародними політиками та експертами як суб'єкт геополітичних маніпуляцій та неспроможна держава.

Попри те, що вищезгадані факти наводять на думку, що Україна стає нездатною до самостійного існування без зовнішньої фінансової і політичної підтримки, однак, на нашу думку, населення не кожної занепадаючої держави здатне показати всьому світу, що права, свобода, гідність, незалежність, громадянство, державність – першочергові цінності, за які люди готові віддавати свої життя.

Література

1. Fragile States Index [Електронний ресурс] // The fond of Peace. – 2017. – Режим доступу: <http://fundforpeace.org/fsi/>.

2. These are the world's most fragile states [Електронний ресурс] // World economy forum. – 2016. – Режим доступу: <https://www.weforum.org/agenda/2016/08/these-are-the-worlds-most-fragile-states/>.

3. What is a fragile state? [Електронний ресурс] // World Bank. – 2015. – Режим доступу: <http://blogs.worldbank.org/developmenttalk/what-fragile-state>.

Стародуб Тарас

аспірант кафедри ПМВ

Національний університет «Львівська політехніка»

Демчишак Руслан

к. політ. н., доц. кафедри ПМВ

Національний університет «Львівська політехніка»

ГЕОПОЛІТИЧНІ ОРІЄНТИРИ УКРАЇНИ У КОНЦЕПЦІЯХ Д. ДОНЦОВА ТА Ю. ЛИПИ

У 20-40-их роках ХХ ст. теоретики українського націоналізму, опираючись на тодішні реалії розвитку міжнародних відносин та ймовірні прогнози їх трансформації, розробили оригінальні зовнішньополітичні візії та геополітичні моделі формування якісно нової концепції незалежної України, що не втратили своєї актуальності і сьогодні. Серед таких мислителів варто виділити Дмитра Донцова та Юрія Липу, між якими відбувалося тривале ідеологічне та особистісне протистояння.

Метою даної роботи виступає комплексна оцінка поглядів Д. Донцова та Ю. Липи щодо формування зовнішньої політики України стосовно Росії та Польщі, а також стосовно ідеї творення геополітичної, економічної та культурно-духовної єдності країн Чорноморського простору, або ідеї так званого Балто-Чорноморського Союзу. Адже основні елементи їхньої геополітичної концепції не втратили своєї актуальності і на сучасному етапі творення зовнішньополітичної доктрини України, особливо у час російської агресії на сході України та гострих дипломатичних випадів зі сторони Польщі.

На початку 20-их рр. ХХ ст. у своїй праці «Підстави нашої політики», 1921, Дмитро Донцов чітко вказує на те, що самостійна Україна як міжнародний

актор має стратегічно важливе значення у світовій геополітиці, особливо у контексті протистояння між Європою і Росією. Тому Україна повинна усвідомити свою геополітичну місію і стати головним форпостом європейства проти “Москви-Євразії”.

Для цього Україна повинна звільнитися від впливів матеріалістичної російської культури, позбувшись насильницьки накинutoї орієнтації на Схід. У працях Д. Донцова, а також інших теоретиків та ідеологів українського націоналізму у 1920-их роках з’являється чітка концепція щодо культурно-психологічного відокремлення України від Росії, що стала підвалиною ідеї політичної самостійності.

Як альтернативу, орієнтації на Схід Д. Донцов пропонує духовно-культурне зближення із Заходом та зміцнення регіону Середньої Європи, до якого за всіма ознаками, на думку Донцова, геополітично належить Україна. Цей геополітично і культурно-цивілізаційно цілісний простір (Середня Європа) має свої відмінності від Заходу. Тому зміцнення Середньої Європи політично – це вирішальний удар по російському імперіалізмові як найбільш загрозливому і руйнівному щодо основ європейства [1, с.289].

У цьому контексті Донцов вбачає стратегічно важливим кроком - це налагодження тісних партнерських відносин з Польщею. Такі союзницькі, у цивілізаційно-геополітичному плані, стосунки з Польщею мають консолідувати та зміцнити Середню Європу, яка через свою незбалансованість залишається відкритою для агресивної політики Росії. Д. Донцов зокрема зазначає: “Російський імперіалізм для свого успіху конче потребує знищити Київ і Варшаву як незалежні політичні центри” [2, с.99].

Донцов першим усвідомив першочергову роль України у формуванні міжнародної політики в межах Середньої і Східної Європи та акцентував головну увагу на важливості порозуміння у польсько-українських відносинах. З цього приводу Д. Донцов наголошував: “Ключі опанування слов’янства (а через нього Європи) – може дістати той, хто володіє Україною” [1, с.293].

Водночас інший визначний мислитель, Ю. Липа значно поглиблює і конкретизує концепцію Д. Донцова, головним чином на сторінках своєї трилогії («Призначення України», 1938, «Чорноморська доктрина», 1940, «Розподіл Росії», 1941), називаючи головною стратегічною метою України – об’єднання в майбутньому всього Чорноморського світу, праобразом якого була у I ст. до Р.Х. Імперія Мітридата VI Евпатора – царя Понту [3, с.56-79].

Ю. Липа був одним із перших дослідників, який стверджував, що основною віссю для України має бути не Схід-Захід, а Південь-Північ. Україна, на його думку, повинна стати рушійною силою у просторі від Балкан до Уралу та встановити основну вісь сполучення між Північчю і Півднем: Балтикою і Чорномор’ям через басейн Дніпра, та усунути конкурентну Волзьку магістраль. Власне такий погляд автоматично усуває конфронтацію із Польщею, бо Польща це органічно і геополітично балтійська країна [3, с.236].

У своїй праці “Чорноморська доктрина” Ю. Липа конкретизує теорію-проект Д. Донцова Середньої Європи. Він виклав своє бачення ментальної, геополітичної, культурно-духовної, історичної та економічної єдності країн

Чорноморського простору, куди входять народи і країни Балкан, Кавказу і Закавказзя, Україна і Туреччина. Він обґрунтував важливість та необхідність створення чорноморсько-балтійської федерації українців, білорусів, поляків і литовців, де Україні відведено роль лідера та об'єднавчого чинника.

На думку Липи, центральними державами Чорноморського простору є Україна, Туреччина і Болгарія, тому тісна співпраця між ними буде вирішальною об'єднавчою ланкою. Визначальним чинником у створенні перспективного великого економічного простору буде економічний союз України, Туреччини та Болгарії.

Водночас, Юрій Липа наголошує на особливих, тісних і надійних партнерських відносинах з Білоруссю, які мають не допустити стратегічного союзу проти неї “балтійського (Польща) та фінно-угорського (Росія) експансивних осередків”. Тому Україна може стати могутньою державою, якщо зуміє вести чесну і доброзичливу політику стосовно Білорусії.

Особливу роль у своїй праці Ю. Липа відводив Криму. Як наголошував він, “хто володіє Кримом, той володіє Чорним морем”. У свою чергу вчений акцентує увагу на тому, що присутність Росії в Криму робить її господарем Чорного моря і ставить у залежність від неї балканські країни, без яких зміст об'єднання втрачається. Тому головним стратегічним завданням для України залишається витіснити Росію з Чорного моря.

Третя праця із трилогії Ю. Липи “Розподіл Росії” показує усю складність стосунків між Україною і Росією протягом майже 2,5 століть після Полтавської битви. Майбутнє російської імперії Ю. Липа бачить в її розчленуванні, після чого виникнуть самостійні національні держави, в тому числі Українська соборна держава, створивши співдружність вільних народів.

Отож, підсумовуючи, варто зазначити наступне. Обидва мислителі, і Д. Донцов, і Ю. Липа вбачають Україну геополітичним і цивілізаційним центром Східної Європи, що повинна вийти із насильницьки їй нав'язаного психологічно-культурного та політичного впливу Росії. Польща, як протиположна колонізаційній експансії Росії, вбачається стратегічним партнером України. Тому Україні необхідно не допускати союзу Росії та Польщі.

Україна, на думку мислителів, має стати головним лідером у політичному зміцненні регіону Середньої Європи, виступаючи водночас домінуючим чинником процесу формування геополітичної та економічної єдності країн Чорноморського простору. Головним завданням України в цьому напрямку є витіснення Росії з Чорного моря та створення стратегічно важливого економічного союзу України, Туреччини та Болгарії. Ідеї та геополітичні концепції Д. Донцова та Ю. Липи залишаються актуальними та затребуваними при формуванні сучасної геополітичної доктрини України.

Література

1. Баган О. Актуальна націософія: теоретичні, культурологічні, геополітичні та історіософські аспекти / Олег Баган. – Л.: ЛА “Піраміда”, 2016. – 672 с.
2. Донцов Д. Підстави нашої політики / Дмитро Донцов. – Нью-Йорк: ОЧОСУ, 1957. – 210 с.